

ESZMECSERE

A művész is élje az életet!

Gondolatok

Kovács Sz. Zoltán nagyszerű cikke olvasása közben

Nem szabad elszakadni az élettől. A művészetek, tudományok általában a való élet sodrában erősödnek. Az anyagi élet tényeinek hatása az emberre, az emberi értelemnek behatolása az anyagi dolgok halmazába s ezen folyamatok tapasztalati rendszerezése, ami gazdagítja az embert. Az embert, aki nem akar félreállni és merengően megsemmisülni, de öntudatosan alakítani akar a környezetet, ugyanakkor, mikor ezt a környezetet sem akarja megsemmisíteni, elhagyni, sőt lehetőségeit mind felhasználva: emberi cselekedetet, környezeti lehetőségeket eredménnyé egyesíteni.

*

Nagyon helyes gondolat felvetni az „ifjú képzőművészek egyesülete” megalakításának kérdését. Igenis, vannak nagy művészhajók, akik számára a művészi kiteljesülés körülményeit meg kellene teremteni. Szentán a négy „Híd”-kiállító, Mólon Szabady Pál a festő, Noviszádof Wellner Albert a grafikai munkás, a cikkíró Kovács Sztrikó Szuboticán, Almásy a munkásrajzoló szintén Szuboticán; a már elismert nagytehetségű, de valószínűleg felületes újságírókkal kissé túlprimadonnázott Hangya Bandi. És a többi város és község előttünk pillanatnyilag ismeretlen tehetségeire gondoljunk!

*

Kell ez az egyesület, ezt nem lehet eléggé hangsúlyozni. Tanulni is kell és az életet is kell élni. Mert a „csak-művészkedés” magával hozza a modorosságot és felületességet. Nem is élhet meg itt és ma a válságban több tucat művész, művészi termékek béréből. Legyen a művész továbbra is szatócs, mérnök vagy napszámos és ünnepi áhítatos, ihletett óráiban alkosson. De hogy alkosson, ki kell képeznie magát. (Az arrogáns tudatlanság, az öregebb vidéki művészeknél dívatszamba megy). Tanuljon, de maradjon a művész a gyalupadnál, az irodában, a pultnál, a dobogón vagy a műtőasztalnál, esetleg az ekeszarva mellett. Ne féljen, nem fog

elvérezni, a „művészlélek“ benne, sőt így fog egésszé ünnepesedni az, ha tiszta óráiban vésőt fog vagy ecsetet, tollat ragad.

*

A termelő, forgalmas élet által nem hevített, nem ébresztett, nem érdekelt művész „csak művésszé“ szublimálódik és elvesz belőle mindaz az emberi érték, amelyre művészi feldolgozásban a nem kisebbségi közösségnek is szüksége lehet, de kétszeresen így van ez a kisebbségi sorsban. Hogyan is értené meg a küzdelmes életet nem élő „csak-széplélek“ a szürke mindennapok súlya alatt görnyedő testvértömeget és hogyan lophatna azok életébe fényt és értelmet, ha ő maga is nem élné a letiportatásban is nagyszerű élet mindenféle jelenségeit. Tehát nem álombaborulás, (a lart-pour -lart korszaka világszerte lezárult). hanem tette-serkenés.

Dilletantizmus vádjától se félhet senki, hiszen a hivatottság átütő ereje dönti el a dolgot, A szorgalmas korrektor Petőfi, a sajtókuli Ady, a miniszter Goethe, a kalandosan sokféle alacsony-foglalkozású Jack London stb., mind „dilletánsai“ voltak a „művészkedésnek“ de hivatott fejedelmei a Gondolatnak.

S a csak jelentelő titánok? Akik csak úgy beleszületnek a művésznyeregbe, elevent és holtat ítélni és küzdelem nélkül ragyogni? ... Még a nyomukat is elfújja a szél.

*

Járjanak az ifjú művésztelhetségek továbbra is ki-ki, sport-szövetségbe, iskolába, szakszerveztbe, kultúrkörbe, szagoljanak virágot, kóstoljonak ízeket, érezzenek szerelmet, a normál-emberek egyszerűségében persze, ne a félőrültek tobzódásával; dolgozzanak kenyérkereseti munkáikon, ha tehetik s akkor mindezekén túl érezve az alkotnivágyás elfojthatatlan feszültségét, nagyot alkothatnak, sors-társaik számára is hasznosat.

(Ajánlanám, hogy minden művész-fiatal olvassa el figyelemmel Tolsztoj: Mi a művészet? című kritikai művét, amelynek, ha pozitív célktűzéseit nem is követhetjű, de negatív bírálatának majd minden sora élesen találó).

*

És nagyon kell tanulni. A mesterségbeli gyakorlat megszerzése nagy munka. Mert ugyebár, minden művészi kifejezőképesség fogásokon alapul. Bizonyos formák ismerete, normák beidegzése, elengedhetetlen feltételek. Ez a mesterségbeli tudás. Am mindezekén felül a gondolati fejlettség igen tekintélyesen magas fokára is fel kell tornászni magát a művésznek, mert minden korok da Vinci-je, Ruben-se, Munkácsy-ja, a gondolkodnitudás és széles látókör meg-felelő tekintélyét képviselte.

*

A művész nem száguldozhat saját szeszélye, betőretlen csikó-kedve szerint, de megbízhatónak kell lenie, feladatot kell kitelye-

sítenie, mert feladatot állít elébe kora. A kort kell tudatosítania és ahogy Berde Máriaék és Szenteleky Kornél is vallották, ki kell állnia és kétszeresen is vállalni ezt a tudatosítást, ha történetesen kisebbségi művészeiről van szó. Ezért a kor színvonalán állva gondolkodásban, de sorstársaikkal egybenöve kell ifjú művészeinknek alkotni és tudatosítani.

*

Legyünk végre tisztában avval, hogy minden munka az ifjakra hárul. Az előttünk lévő generáció, mely mint Remarque is mondja „elpusztult, ha a srappnelek meg is kimélték”, — ez a generáció kis számánál, mult és jelen közti vacillálásánál fogva nem viheti végbe ezt a tudatosítást s még kevésbé a háború előtti ötven-felé járók. Hiszen az utóbbiak egészen meg sem értenek bennünket. Egyre az ő háború előtti egyéni és néhány hónapos ifjúsági „kri-ziseiket” hasonlítgatják, szembe a mi, az egész társadalom sorsát eldöntő lét vagy nem-lét kérdéseinkkel. Az új generációra vár a nagy feladat, a szubjektíve töretlen, de nem-cselekvés esetén, minden objektív tényező által összetörésre ítélt generációra.

*

Mint a korvállaló kisebbségi kultúrmunka egyik fontos új pillére, mielőbb alakuljon meg az „ifjak képzőművészeti egyesülete”.

Almádi Antal